

O ZÁKLADNÍCH PRINCÍPECH SOLIDARITY

První část promluvy biskupa Mons. Václava Malého, předsedy rady ČBK, „Iustitia et pax“ (Spravedlnost a mír), Pardubice, 1. 10. 2012

Slovo solidarita bychom v evangeliu nebo v celém Písmu svatém hledali marně. A přesto můžeme říci, že Ježíš byl solidární s těmi, kdo byli přehlíženi, nic nepředstírali, s lidmi na okraji společnosti. Naopak „tepal“ ty, kteří si zakládali na své zbožnosti. Nebudu však vycházet jen z Ježíšova příkladu. **Solidarita má kořeny i v přirozenosti člověka.**

Málo si uvědomujeme, že nejsme schopni žít bez druhých lidí. Někdo nás přivedl na svět a celý život jsme závislí na druhých. Někdy více, jindy méně. Samotná skutečnost, že chodíme do školy, předpokládá, že nás někdo učí. Možnost nakupovat předpokládá, že zboží musí někdo vyrobit, dovézt. Podobně bychom mohli pokračovat.

V dnešní době se příliš zdůrazňuje, že si každý musí na všechno stačit sám. Mnozí lidé, kteří dosáhnou úžasných výkonů, si ale uvědomují, jak podstatně jsou závislí na těch druhých. Bez druhých lidí nemůžeme na světě vůbec existovat, jsme na ně odkázáni. A tato skutečnost sama o sobě vytváří pouto mezi námi a druhými lidmi.

Abychom mohli rozvíjet své lidství, disponujeme velkým darem, kterým je řeč. Potřebujeme s druhými komunikovat. Asi by bylo smutné, kdybychom trpěli samomluvou, kdybychom byli ve svém uvažování odkázáni jenom sami na sebe. Jednou ze základních potřeb člověka je vyslovit, co cítí, popsat, co vidí, co vnímá smysly. I z tohoto hlediska je dobré si uvědomit naši vazbu na druhé lidi. V tom vidím kořen solidarity, který vyrůstá z naší pouhé lidské přirozenosti; v tom, že **jako izolovaní jednotlivci nemůžeme ani existovat.**

Zároveň solidarita samozřejmě navozuje úkon – **lidskou činnost**, že se člověk o to, co vytvoří, dokáže **rozdělit s druhými**. Neboť i ti druzí musejí něco ze svého dát ke společnému dobru. Tudíž **společné dobro** není jen nějaký teoretický princip sociálního učení církve, ale vyvěrá ze samé přirozenosti lidské existence.

Ten, kdo se dovede dělit, je svobodný. Svoboda spočívá v tom, že se člověk dovede něčeho zříci, a to dokonce i toho, na co má nárok. Svobodný je ten, kdo dovede dávat. My si jako lidské bytosti zakládáme na své svobodné vůli – na tom, že se můžeme rozhodovat. Pro člověka by bylo ponižující, kdyby byl jen součástí davu, opakoval to, co dělají druzí. Každý z nás má své vlastní zkušenosti, svůj pohled na určité záležitosti a právě svoboda a její projev patří k základnímu vybavení člověka. Člověk je tehdy člověkem, když dovede žít opravdu svobodně.

Dnes se svoboda často chápe ve smyslu, že mohu to nebo ono. Jak bylo řečeno, pravá svoboda spočívá v tom, že si umím také něco odříci, něco dovedu opustit, něco dokážu obětovat. Když řeknu, „**jsem solidární**“ s tím nebo oním, **znamená to, že stojím na jeho straně** a také **že ho něčím obdaruji**. Třeba jen svou přítomností, tím, že mu věnuji čas, dovedu mu naslouchat, nebo ho obdaruji i tím, že mu poradím nebo se s ním rozdělím o něco hmotného. To vše jsou různé stupně a různé možnosti.

K solidaritě tedy zásadně **patří mít možnost se dělit. Ta je výrazem opravdové svobody.** Dávání by ovšem nemělo být spojeno s tím, že si chci člověka zavázat, ovládnout ho, nebo dokonce přetvářet ke svému obrazu. Dávám proto, že jsem svobodný, a nikoli proto, abych za to něco získal. Správné dávání je tam, kde levice neví, co dělá pravice. My křesťané, aniž si to uvědomujeme, máme šanci **ukázat ještě jinou rovinu dávání, jinou rovinu solidarity.** Tímto můžeme do našeho duchovního prostředí klást něco, co nemá obdoby, co zároveň nikoho nenutí, co je spíše výzvou a nabídkou.

K solidaritě **patří také vnímavost.** Nemohu žít s klapkami na očích, ale dívám se kolem sebe. Solidarita předpokládá, že se člověk dovede vcítit do toho, co se děje okolo něj, a že dovede přiložit ruku k dílu. Solidarita přitom zdaleka **nesmí znamenat souhlas.** Uvedu příklad: Když bude vězeň, který se dopustil kriminálního činu, mučen, budeme s ním solidární a postavíme se za to, aby mučen nebyl, přestože s jeho činem nesouhlasíme. Omezovat solidaritu jen na ty, kteří nám konvenují, kteří jsou nám sympatičtí, s nimiž jsme v nějakém zásadním pohledu na život zajedno, by bylo velkým okleštěním solidarity.

Právě v tomto smyslu solidarita **nezná hranic.** Ježíš neznal hranic ve své solidaritě. Setkával se s různými lidmi. Dá se říci, že to byl putující kazatel, který přicházel i do prostředí nepřipraveného, a rozhodně si nevybíral ty, ke kterým mluvil. Ježíš **hlásal radostnou zvěst.** A to je tedy i pozvání pro nás. I v tomto smyslu bychom měli chápat solidaritu.

Být solidární předpokládá **úctu ke druhému člověku**, brát ho jako partnera, i když je jiného smýšlení nebo se dopustil něčeho zlého. Nelze pohlížet na druhého jako na objekt soucitu. To je urážka jeho cti. On je člověkem, byl také stvořen k obrazu Božímu. I kdyby poslán být k obrazu Božímu nenaplňoval, my bychom k němu měli takto přistupovat.

Potřebný **člověk je pro nás darem.** Není „něčím“, na čem si dokážeme, že jsme dobří, že se dokážeme rozdělit, že jsme všímaví a vnímaví. Pro nás křesťany vede cesta k Bohu skrze druhého člověka, a to nejen skrze toho, který žije podle Božích zákonů, ale také skrze toho, který padá. Člověk, který nás potřebuje, je darem a cestou k Bohu a zároveň se stává **cestou Boha k nám.**

V tomto duchovním obzoru bychom měli vnímat i pomoc, kterou chceme rozvíjet a uskutečňovat. To pokládám za velmi důležité, když se mluví o solidaritě: abychom vycházeli z těchto základních postojů, protože teprve tak dostane solidarita svůj plný obsah. Postoj, který se budeme snažit k druhým vytvářet a zaujímat, tak bude zároveň „plnokrevný“.

Redakčně upraveno